

Arbeiderpartiets Landsstyremøte 21.-22.juni - Sørmarka

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND

VALGET 91. DE POLITISKE HOVEDSAKENE

Sosialdemokratiets viktigste oppgave er å skape et mer rettferdig samfunn. Det vil vi aldri glemme i hverdagens eller valgkampens mange enkeltsaker. Vårt mål er et samfunn preget av likhet, trygghet og solidaritet. Det skal være godt å ha barn og være barn i vårt samfunn. Eldre og funksjonshemmede mennesker med behov for hjelp har krav på forsvarlig omsorg. Alle som er havnet i en situasjon hvor de ikke kan klare seg selv, må få hjelp og støtte. Det er det verdigrunnlag - og felles mål vi sammen arbeider for. Men vi får ikke rettferdighet og trygghet dersom situasjonen på arbeidsmarkedet tvinger friske og arbeidsføre mennesker til lediggang. Derfor er arbeid for alle jobb nr 1, for Regjeringen, for Stortingsgruppa og for hele bevegelsen.

For å nå våre ærgjerrige mål trenger vi flest mulig til å tale vår sak i kommunestyre og fylkesting i alle deler av landet. Det er vår styrke i disse lokale organer som avgjør om vi klarer å omsette våre ideer og prioriteringer til praktisk politikk. Skal vi lykkes må det være samsvar mellom det vi gjør sentralt og det som gjøres lokalt. Derfor er denne valgkampen så viktig.

Vår profil må preges av at vi er de brede folkegruppens parti. Vi og våre

representanter skal demonstrere at vi vil være best istand til å ivareta deres og lokalsamfunnenes interesser. Ikke fordi vi kan stille opp for ethvert populært krav i alle enkeltsaker. Når vi kan ivareta interessene til folk flest er det jo nettopp fordi vi både lokalt og nasjonalt bygger på et sosialdemokratisk helhetssyn og på klare prioriteringer av arbeid, miljø og barn og unge. Som et ansvarlig parti kan vi ikke som SV slenge ut dårlig begrunnede påstander i håp om kortsiktig gevinst. Jeg må si rett ut at Erik Solheim og andre sentrale SV-politikere nå legger seg på en ren populistisk linje i sak etter sak. Det ser ut som om partiet fullstendig har lagt vekk viljen til helhetlig politisk tenkning. Det er for enkelt å satse på salgordet "Del godene", når det samtidig betyr: Så skjeller vi ut Arbeiderpartiet for å ta bryet med å fremskaffe dem! Vårt systematiske arbeid avfeier SV ved å stemple en nødvendig og riktig politikk som "gammelmødig veksttankegang".

Vi må avkle SVs gjentatte forsøk på å forvrengte virkeligheten og sette Arbeiderpartiet i bås med Høyre og Fremskrittspartiet. Enhver som tar seg bryet med å lese innstillingene fra Storkomiteene vet at dette er feilaktige påstander. Det er i kamp mot oss og ikke mot Høyre-siden, Solheim nå fører sitt usaklige angrep og populistiske velger-frieri. Vi må selv ta jobben med å avsløre Solheim som den populist han er. I de viktigste økonomiske spørsmål står Høyre og Fremskrittspartiet mot oss og de andre.

Den sosialdemokratiske velferdsstaten som Arbeiderbevegelsen har kjempet fram, er bygget på tre grunnsteiner. Den første er felleskapets vilje til å sikre de offentlige inntektene. Her har Regjeringen nå, gjennom skattereformen, lagt et viktig grunnlag. Den andre grunnsteinen er folks alminnelige rettferdighetsoppfatning. Velferdsstaten kan bare opprettholdes dersom folk flest oppfatter at de ordninger vi har er rettferdige og rimelige.

Den tredje grunnsteinen er vårt demokratiske og desentraliserte styringssystem. Jeg behøver ikke i denne forsamling å minne om, hvem som

har ansvaret for helse, eldreomsorg, barnehager, skoler, renovasjon og kollektivtrafikk, for bare å nevne noen av de fellesgoder vår hverdag er så avhengig av. Men dette er viktig for det rettferdige samfunn som er vårt felles mål: Avgjørelsene skal tas - i fellesskap - av dem de gjelder!

I synet på samfunnsansvaret og oppgavene går ofte de dypeste politiske motsetningene mellom Høyre og Fremskrittspartiet på den ene side og de andre partier på den annen side. Det er her vi ser den største forskjellen. Sist så vi det da Regjeringen la fram forslaget til skattereform. Regjeringen la inn drøye to milliarder i skattelette for å sikre at ikke enkeltpersoner og bedrifter skulle få tap de ikke kunne bære ved overgang til nytt system.

I Stortinget har Høyre foreslått lettelser på omlag 10 milliarder kroner utover dette. Men dette er ikke annet enn uansvarlige overbud. Likevel er det ikke overraskende. Det er ikke lenge siden pressen kunne offentliggjøre et internt Høyre-notat der det svart på hvitt sto at Høyre måtte by over, uansett hva Regjeringen foreslo av skattelettelser. Høyre har ikke sagt fra om hva de vil skjære ned på. Men det sier seg selv at hverken velferdsordninger eller andre kommunale og fylkeskommunale oppgaver kan gå fri dersom det skal gis skattelettelser i 10-milliard-klassen.

Dette står om viljen til å sikre et økonomisk grunnlag for trygghet og samfunnsansvar. Dette gjelder velferdssamfunnets fundament - fordi våre kommuner og fylker i stor grad er "velferdskommuner" og "velferdsfylker". De kan ikke gi eldre og barn og befolkningen ellers den service de har krav på hvis inntektsgrunnlaget rases gjennom overdådige skatteløfter.

Jeg har ennå til gode å høre noen Høyre-ordførere si at hans kommune får for mye penger fra staten! Her har jeg aldri oppdaget noen form for konsekvens eller logisk sammenheng! Klager på for høyt skattenivå - og påstanden om for lite til kommunene - det har vi jo hørt om i alle år - og

særlig i valgtider. Derfor må vi ikke la Høyres talere få sjanse til å lykkes med sitt spill - å stå på Stortingets talerstol og dele ut milde gaver, og særlig til de som har mest fra før, og så late som om dette ikke får konsekvenser for våre skoler, for vår eldreomsorg og for andre viktige oppgaver i kommuner og fylker.

Uten et regjeringsskifte sist høst ville kommuner og fylkeskommuner fått 2 milliarder mindre enn de nå får å rutte med i 1991. I fjør høst økte vi med 1,6 mrd., og sikret en inntektsvekst på 3 %, det dobbelte av de 1 1/2 % som Syse-regjeringen la inn. Nå i Revidert har vi lagt inn ytterligere 400 mill kroner, til eldreomsorg og vedlikeholds- og byggeoppgaver i kommunene. Det er ingen tvil om forskjellene mellom regjeringalternativene i disse viktige spørsmål!

Det var partiets regionkonferanser og til slutt vårt landsstyre som satte arbeid, miljø og barn og unge på topp. Vi ville at dette skulle prege partiets arbeid på alle nivåer. De ekstra midler for kommuner og fylker som vi la opp til, først i stortingsgruppas alternativ, og så ved den nye regjeringens budsjettendringer, ble rettet inn mot akkurat disse oppgavene. Jeg vet godt at ikke alle ordførere og rådmenn var like glade for det! Men skal vi som parti ha en felles strategi og felles mål, må vi ha virkemidler så vi kan forfølge våre mål på alle plan.

Og det er denne, vår felles profil vi også skal ta med oss ut i valgkampen.

Vi kan gjennom praktisk gjerning vise hvordan vi har gjennomført en lang rekke tiltak for å prioritere arbeid, miljø og barn og unge. Dette har vi gjort både nasjonalt og lokalt. Bare i et slikt samspill kan vi nå våre mål - også i årene som kommer.

Gjennom konkrete eksempler kan vi vise frem de lokale tiltak som er truffet

for å følge opp de strategiske satsinger på arbeid, miljø, barn og unge.

Faktisk er det bare Arbeiderpartiet som kan vise til en politikk som henger sammen, nasjonalt og lokalt. Vi lover ikke gull og grønne skoger.

VELFERDSSTATENS UTFORDRINGER

Spørsmålet om å sikre velferdssamfunnet, er ikke bare et spørsmål om å sikre det økonomiske grunnlaget. Det er den ene grunnsteinen. Det er også nødvendig at det store flertall av vanlige mennesker føler at ordningene fungerer riktig og rettferdig.

Vi må også ha vilje til å begrense utgiftene når veksten overstiger det som ordningene var ment å dekke, slik vi ser gjennom et stadig økende antall uføretrygdede og økende samlet nivå for sykelønnsutgiftene. Vi må ta fatt i misbruk og uakseptable holdninger. Vi må systematisk motvirke omgåelser og gratispassasjerer, enten det gjelder svart arbeid, skattesnyteri eller trygdemisbruk. Bare slik kan vi sikre oppslutningen om velferdsordningene og et solidarisk samfunn.

Jeg er like opptatt av holdninger hos leger og arbeidsgivere som hos den enkelte, når vi ser på tendensen til at folk forlater eller støtes ut av arbeidslivet.

Arbeiderpartiets utgangspunkt er at menneskene trives som aktive medspillere, ikke som passive mottakere. Den enkelte må få stimulans til å ta i bruk egne evner og muligheter, til beste for seg selv og andre. Glem ikke: Vårt partiprogram har overskriften: Krav til innsats for felles framtid. Og det gjelder oss alle.

Rune Gerhardsens uttalelser til aviser og andre media har ført til en heftig

debatt - og til forsøk på oppfølging, også i stortings salen. Det er nok slik at det har oppstått endel misforståelser og sterke reaksjoner bygget på knappe og ikke bare nyanserte formuleringer. Men Arbeiderpartiet hverken kan eller vil legge lokk på en videre debatt om slike spørsmål. Vår oppgave må være å få debatten om fremtiden inn i konstruktive spor.

Vi ønsker en debatt om systemene, ikke om menneskene og enkeltpersonene i dem. Vi kan f.eks. ikke la det forhold at vi ser svakheter ved dagens system for to-språklig undervisning, prege vår holdning til innvandrere. Vi må kunne stille spørsmål både ved erfaringer og løsninger. Vi har rett til å stille krav, på fellesskapets og hverandres vegne - til alle om å yte sitt og ta hensyn til andre. Det betyr ikke at vi har endret vår holdning om å ta vare på mennesker som trenger vår respekt, støtte og hjelp.

Både jeg og andre i partiledelsen har i en rekke sammenhenger understreket behovet for at det stilles krav til enkeltmennesker og familier. Vi skal hjelpe dem som trenger det. Men utgangspunktet for viktige ordninger - som vi selv har kjempet fram - som sosialhjelp, attføring og overgangsstønad er og må være hjelp til selvhjelp. Vi må også diskutere om ikke selve rettighetstenkningen omkring endel sosiale goder etter hvert har gitt endel utilsiktede virkninger.

Når enslige mødre fikk overgangsstønad, var tanken at det var nettopp det det skulle være, ikke en varig inntektskilde med sosialhjelp som nødvendig tillegg i barnets 10 første leveår. Når vi utbetaler arbeidsledighetstrygd så er det ikke meningen at noen skal arbeide svart - helt eller halvt - ved siden av. Eller at de som søker om sosialhjelp unnlater å opplyse om faktiske arbeidsinntekter.

Som medlemmer i et velferdssamfunn har vi rett til å ha forventninger til hverandre. Hver enkelt av oss lever i et samspill med andre, der vi også

påvirker hverandres holdninger. Derfor er det en felles oppgave å sørge for at ikke uakseptable holdninger får grobunn. Thorbjørn Berntsen forteller i boka si om hvordan arbeidskameratene på Aker var opptatt av at den sykelønnsordningen de selv bidro til, ikke ble misbrukt. De tok selv ansvar og skapte holdninger som var et vern mot misbruk. Det er et alvorlig problem at folk ikke ser det som like grovt og utilbørlig å snyte kommunekassa som å snyte klubbkassa.

Og det er et problem, at altfor mange forsøker å unndra seg beskatning ved å omgå reglene - eller ved å jobbe svart.

Her brer det seg holdninger som vi som sosialdemokrater selvfølgelig må ta et oppgjør med. Når mange mennesker begynner å tvile på om de sosiale ordninger vi har er rimelige og rettferdige, kan vi ikke la være å ta debatten. Vi kan ikke flykte fra disse problemstillingene, slik SV alt for lett gjør. Da overlater vi til Carl I. Hagen å prege folks oppfatninger og holdninger.

Det har lenge vært en økende uro over den sterke økningen i antall uføretrygdede. Det alvorligste er at stadig flere og stadig yngre mennesker uføretrygdes. De settes utenfor yrkeslivet og henvises til en passiv tilværelse som trygdemottakere. Gjennom 80-årene har vi også hatt en sterk økning i antall sosialklienter som ikke kommer ut av sosialkontorene igjen - og det også mens arbeidsledigheten var svært lav. Det er særlig urovekkende at mange unge mennesker får sosialkontoret som eneste inntektsmulighet i årevis. Årsakene er mange og problemene sammensatt. Men det forteller oss at hjelpeordningene ikke fungerer som de skal.

Vi kan ikke se bort fra det som nå er iferd med å skje, at mange - både arbeidsgivere, myndigheter og enkeltpersoner - tilpasser seg en vanskelig arbeidsmarkedssituasjon ved å søke en trygdeløsning.

Sosiale ordninger skal ikke bare være en redningsplanke som folk er henvist til å holde fast i gjennom år. De skal også være en satsplanke, som kan gi folk mulighet til selv å skaffe seg fast grunn under føttene. Idag fungerer ikke disse ordningene slik vi vil. Regjeringen har derfor satt igang et arbeid for å se trygdeordningene, attføringsarbeidet og oppgavene i arbeidsmarkedsetaten i sammenheng.

Regjeringens forslag og Stortingets vedtak om klarere medisinske kriterier for tildeling av uføretrygd, er et av mange elementer i dette arbeidet. Vi har i Revidert Nasjonalbudsjett reist debatten om den sterke veksten i antall uføretrygdede og det fortsatt høye nivået for sykelønnsutbetalinger.

Regjeringen arbeider med en omfattende stortingsmelding om uførhet og attføring. Vi ser på graderte sykemeldinger, kombinasjon av arbeid og trygd, sterkere vekt på tilbakeføring til arbeidslivet og en ny organisering av hele trygde- og attføringsapparatet. Vi må også drøfte om ikke arbeidsgiverne, både private og offentlige, må ta et vesentlig større ansvar for arbeidstagerens velferd, for på den måten å hindre de mange utstøtningsmekanismer som nå faktisk gjør seg gjeldende.

La meg også nevne et forsøk med politi i nærmiljøet, siden viktigheten av "lov og orden" er bragt inn i debatten. Det er særlig i byene mange føler seg utrygge. Vi har derfor satt igang et prøveprosjekt i 5 byer hvor alle over 60 år som nå blir utsatt for en forbrytelse, umiddelbart får besøk av politiet. Reaksjonene har vært overveldende positive. Generelt tror jeg at et mer desentralisert og synlig politi vil være et effektivt og godt virkemiddel til å forebygge kriminalitet og gi større trygghet. Og trygghet i hverdagen, det er det fundamentale for oss alle.

Disse spørsmålene må vi selv bringe frem også under valgkampen. Vi må ikke la andre føre oss på villspor. Og da tenker jeg på andre partier som

har andre mål enn oss. Vårt svar må være: Vi vil diskutere velferdssamfunnet. Ikke fordi vi ønsker å fjerne det eller svekke det. Men nettopp fordi vi vil bevare og styrke velferdsordningene slik at de som trenger hjelp, får det. Og slik at vi kan sette flere i stand til å være i aktivt arbeid, til beste for seg selv og andre. Vi må sørge for mer omsorg, mer oppfølging, mer voksenkontakt i de tilfelle der det er unge som er i en vanskelig livssituasjon. Vi må alle ta et personlig og direkte ansvar. Det er ikke gitt at flere kontantutbetalinger er den beste veien å gå. Som sosialdemokrater vil vi ta en åpen debatt, uten å trekke forhastede slutninger slik Fremskrittspartiet forsøkte å gjøre det i Stortinget på torsdag.

FORTSATT KAMP FOR ØKT SYSSELSETTING

Da Arbeiderpartiets fylkesorganisasjoner for snart ett år siden diskuterte våre viktigste oppgaver kom økt sysselsetting klart på topp. Utviklingen siden den gang har til fulle vist at dette var en riktig prioritering. Også når vi ser framover, står det å gjenreise full sysselsetting fram som det viktigste og mest krevende mål for Arbeiderpartiet og for vår regjering.

Men, det er ikke nok å si at økt sysselsetting er viktig, vi må lage et konkret og holdbart opplegg for HVORDAN vi faktisk kan få økt sysselsetting og en varig reduksjon av arbeidsledigheten i årene som kommer. Bare slik kan vi mobilisere arbeiderbevegelsens samlede styrke og evne til å nå frem.

La meg minne om utgangspunktet.

Da Arbeiderpartiet igjen måtte overta etter det borgerlige regjeringssammenbruddet la vi om den økonomiske kursen og fikk gjennomslag i Stortinget for et opplegg som styrket innsatsen på våre tre hovedinnsatsområder. "Arbeid for alle" har vært "jobb nr. 1", både for Regjering og Stortingsgruppa.

Nettopp for å øke sysselsettingen foreslo vi, og fikk tilslutning til, tiltak over budsjettet som beløp seg til over 4 mrd. kroner. I tillegg kom sterkere satsing på Husbanken og andre statsbanker.

Vi måtte samtidig si fra om at den økonomiske utviklingen så ut til å kunne bli svakere enn Syse-regjeringen hadde lagt til grunn i sitt budsjett. I Revidert nasjonalbudsjett er dette svakere bildet bekreftet og forsterket. Det er blitt mindre eksport og lavere industriinvesteringer enn det var varset om.

Regjeringen Syse ga inntrykk av at sysselsettingen var på veg opp. Nye tall viser at sysselsettingen faktisk var på veg ned gjennom annet halvår 1990 og inn i 1991. Det har vist seg tungt å snu en slik trend. Vi må desverre regne med at ledigheten blir liggende svært høyt også i sommermånedene, bl.a. fordi mange arbeidsmarkedstiltak da midlertidig trappes ned.

Mange ledige boliger og eiendommer har gjort at investeringer i nye bygg har gått drastisk ned. Så sent som i fjor sommer var det køer av lånesøknader i Husbanken. Over vinteren ble de borte. Det er derfor blitt liten virkning av den økte satsing på boligbygging vi i samråd med fagbevegelse og boligkooperasjon la opp til i fjor.

De tiltak som ble satt inn ved behandlingen av budsjettet for 1991, var imidlertid svært viktige bidrag i kampen mot arbeidsledigheten. Uten dem, ville situasjonen i dag vært enda vanskeligere.

Det er bare gjennom et styrket næringsliv i alle deler av landet vi kan legge grunnlag for varig økt sysselsetting. Det må være første ledd i vår strategi.

Det dreier seg om grunnlaget for verdiskaping og om å gjøre oss mindre

avhengige av olje og gass. Oljereservene har grenser og prisene svinger. Vi trenger industri og annet næringsliv på fastlandet som både ute og hjemme kan konkurrere, gi inntekter og trygge arbeidsplasser. Vi må føre videre vårt arbeid for å holde kostnadene nede og bedre bruken av våre ressurser. På bedriftssiden er det dette den nye skattereformen i stor grad dreier seg om. Vi må satse mer og vi må få mer ut av forskning og utvikling. Det statlige apparat for nærings- og distriktsutvikling må bli mer slagkraftig.

Det tar tid før en bedre næringspolitikk slår direkte ut i økte investeringer og økt sysselsetting. Annet hovedmål er derfor å bruke mulighetene i den offentlige sektor, særlig de som samtidig også kan støtte opp om vår langsiktige næringsstrategi.

I Revidert Nasjonalbudsjett har Regjeringen derfor lagt fram et tre-års-program med kritisk gjennomgang og innsparinger i overføringsordninger som betyr lite for sysselsettingen. Pengene skal brukes til utbygging av veger og annen infrastruktur, til miljø og ikke minst til utdanningstiltak og til omsorgstiltak i kommunene. Utover dagens budsjetter kan dette gi 3 mrd. ekstra til styrket sysselsetting i 1992 og 4-5 mrd. i 1993.

Allerede i år gir det bl.a. grunnlag for:

økte bevilgninger (625 mill.) til bygging av riksveger, derav en betydelig del (100 mill kroner) til Nord-Norge, til økte jernbaneinvesteringer (med 50 mill kroner) og (40 mill kroner) til kollektivtrafikk i Oslo.

Det blir nye statlige nybygg- og vedlikeholdsprosjekter for 200 mill kroner.

Energiøkonomisering gjennom opprusting av eldre kraftverk og nye sysselsettingsskapende miljøverntiltak (125 mill. kroner).

3 av 4 arbeidsplasser er i privat sektor. For å få fart på denne delen av økonomien er lavere rente et viktig virkemiddel. Pengemarkedsrenten er nå den laveste siden 70-årene. Moderate inntektsoppgjør, nøktern budsjettpolitikk og en prisstigning på vel 3 1/2 % har gjort det mulig å senke Norges Banks rente med 1 % de siste par måneder. Og nå følger også bankene etter. Forsikringselskapene har satt ned sine renter med 3/4%. Men glem ikke: Regjeringen sørget aller først for at rentene i Husbanken og Lånekassen gikk ned med 1 % fra 1. mai. Fra 1. januar 1992 går renten i Lånekassen ytterligere ned.

Krisen i bankene - som har direkte sammenheng med frisleppet i 80-åra under Willoch-regjeringen - virker som en bremse på næringsutviklingen. Regjeringen har derfor både sørget for et statlig banksikringsfond og for å bruke mulighetene skatteomleggingen gir til å styrke bankenes egenkapital. Å få bankene til å fungere skikkelig er viktig både for bedriftene og for husholdningene. Men vi har også her lagt opp til direkte tiltak for de husholdninger som sliter med tung gjeld. Sammen med lavere renter kan dette også bidra til å få mer fart i omsetningen av brukte boliger og på denne måten legge grunnlag for nye investeringer i boliger og andre nybygg.

Vi setter inn spesielle tiltak for de langtidsledige. Alle som faller ut av trygdesystemet etter 80 uker, skal gis et tilbud om arbeid, utdanning eller andre tiltak. Tiden mellom dagpengeperiodene er redusert fra 26 til 13 uker.

Alle under 20 år blir sikret tilbud om arbeid, utdanning eller andre tiltak. Staten gir tilskudd til alle nye elevplasser som fylkene oppretter. Vi gir også tilskudd til utstyr, ikke minst for å sikre et bredt nok yrkesfaglig tilbud. Det er opprettet flere tusen nye plasser. Jeg tror vi trygt kan si at opptaket til de videregående skoler er bedre forberedt i år enn noen gang før!

I tillegg opprettes det nærmere 9.000 nye studieplasser i høyere utdanning i

høst. Et "Norgesnett" for høyere utdanning vil ikke minst virke positivt for høyere utdanning i distriktene, der også disse institusjonene vil få klare nasjonale oppgaver.

Regjeringen vil nå forsøke nye veier når det gjelder arbeidsmarkedstiltak utover de vi allerede har gjennomført. I et prosjekt vi har kalt "SKAP" (Skap kommunale arbeidsplasser), vil vi forsøke å få kommunene mer aktivt med i arbeidsmarkedstiltakene. Kommunene vil her få både større frihet og større ansvar for organisering og gjennomføring. Hittil har vi basert oss på å formidle en og en arbeidssøker til en og en tiltaksplass. Her vil vi gi kommunene en sum penger slik at de samlet kan lage en pakke som er skreddersydd for kommunen. Arbeidsmarkedsetaten skal stå for fordeling av dem som skal delta, mens kommunene får hovedansvaret for gjennomføring av prosjektet. Vi har brakt inn såkalte utdanningsvikariater. Dette er et meget viktig element i ordningen. Ledige går inn i ordinære jobber, mens den som vanligvis fyller jobben får etter- eller tilleggsutdanning. Slik kan vi kombinere to gode formål. Responsen på dette tiltaket har vært god. Både fra arbeidstakerne og fra kommunene.

TILTAK FOR BEDRE MILJØ

Vi har bevisst kombinert tiltak for bedre miljø med økt sysselsetting. Ordningen "arbeid for trygd" er f.eks. brukt til å utføre konkrete oppgaver innenfor naturvern og friluftsliv, og økt innsats på kloakksektoren og mot vannforurensing.

De største utfordringene på miljøområdet knytter seg likevel til kampen mot luftforurensinger og klimaendringer. Det stiller omfattende krav om å legge om vårt produksjons- og forbruksmønster. Det er ikke nok å innføre avgifter, slik den forrige regjering foreslo. Vi må også treffe positive tiltak.

Derfor foreslo Arbeiderpartiet mer penger til kollektiv-transporten, ikke minst i byer der det bør være mulig å redusere bilbruken vesentlig.

Vi skal forene vårt miljøansvar med en offensiv næringspolitikk der vi også tar i bruk de muligheter ren norsk gass gir for ny virksomhet, ikke minst i distriktene. Det er en av grunnene til at Regjeringen har engasjert seg sterkt til fordel for bedre internasjonale miljøavtaler. Nye miljøavtaler må bygge på at vi bruker pengene der de kan gi størst effekt for å redusere utslippene av skadelige stoffer. Det er noe av bakgrunnen for den modellavtale Norge nå har utarbeidet sammen med Polen, slik at vi kan bruke noen av de penger Polen skylder vestlige land, til å sikre et bedre miljø. Fordi Norge nå er kommet nokså langt i det å ta i bruk moderne teknikk og redusere utslipp av farlige stoffer, koster det mange ganger så mye å få til en ekstra reduksjon av utslipp i Norge, enn det gjør i Polen. Norge skal være en pådriver i internasjonalt miljøvern - ved å komme opp med gode forslag og modeller for å løse problemene der de oppstår, samtidig som vi gjør vår del av jobben her hjemme.

Når det gjelder det tredje satsingsområdet, barn og unge, er vi kommet langt i å nå våre mål. Det nye Barne- og familiedepartementet markerte at vi mente alvor med vår satsing på barn og unge. Vi har utvidet foreldrepermisjonen til 38 uker, utbyggingstakten for barnehager er sterkt økt og det er blitt lettere for kommunene å gi tilbud til 6-åringer. Styrkingen av skolefritidsordningen betyr at tre ganger så mange som i fjor får tilbud kommende skoleår. En av våre viktigste saker - heldagsskolen - er i ferd med å bli en realitet over store deler av landet. Barneverntiltakene er styrket, slik at antall ubehandlede barnevernsaker allerede 1. juni var redusert til en tredjedel av hva som fantes ved årsskiftet.

Jeg tror vi trygt kan slå fast at det er en imponerende liste over konkrete tiltak vi har fått gjennomslag for når det gjelder barn, unge og familier!

DISTRIKTSPROFIL OG LANDBRUKSOPPGJØR

Vårt forslag om en Statens Nærings- og Distriktsutviklingsbank tar sikte på å styrke både nærings- og distriktpolitikken. Det er utrolig freidig når Senterpartiet påstår at Distriktenes utbyggingsfond skal nedlegges og bruker dette som sannhetsbevis for at vår Regjering fører en distriktsfientlig politikk. Sannheten er jo at DU skal videreføres som en hovedpillar i den nye banken. Vi skal videreføre tilskudd, risikolån og garantier i distriktene med minst samme styrke og differensiering som i dag. For distriktene vil det være en fordel å få en bedre kopling mellom det nærings- og distriktsutbyggingarbeid fylkeskommunene står for, og de ordninger nasjonalt som tar sikte på forskning og utvikling. Det vil også være en fordel for bedriftene i distriktene med et enklere og bedre samordnet apparat å holde seg til. Lokalt vil det fortsatt være fylkeskommunene som vil være kontaktleddet. For de små og mellomstore bedriftene må også de endelige vedtakene kunne behandles raskere - og fattes lokalt.

Dette rører ved et helt vesentlig poeng i kampen for å få ned arbeidsledigheten: Vi må bygge på lokale initiativ, og på samarbeid mellom lokale myndigheter, fagbevegelse og næringslivets organisasjoner. Vi må også bryte ned barrierene mellom kommuner, for å få mer fart i det regionale, næringspolitiske arbeidet. I mange regioner og fylker er denne prosessen kommet i god gjenge, men vi må gjøre vårt for å stimulere den ytterligere.

Et slikt eksempel finner vi i Telemark, med prosjektet "Vekst i Grenland". Her satte partene seg ved samme bord for å vurdere regionens situasjon. Et av resultatene er "Brubakken-modellen", som noen av dere kjenner til, og som retter seg direkte mot arbeidsledighetsproblemet. Hovedideen er å satse maksimalt på å få økt kompetansen i den lokale arbeidsstokken, og at dette

må kunne gjøres gjennom et konkret samarbeid mellom arbeidsmarkedsetaten, skoleverket og næringslivet. Opplegget er spennende, og vi ser nå nærmere på hvordan disse tankene kan følges opp - også fra sentralt hold, - og spres til andre.

Det har vært sterk uro rundt årets jordbruksoppgjør. Kritikken er både urimelig og forfeilet. Årets oppgjør har en klar distriktsprofil. Det er kornbøndene som må ta innstrammingene gjennom lavere kornpris, mens kjøtt- og melkeprodusentene får et bra oppgjør. Lavere kraftforpris og en sterkere vridning av støtten gjør at bønder i distriktene stort sett får en inntektsvekst på linje med hva arbeiderne i industrien har fått.

For å bedre situasjonen for de som faktisk er avhengig av jordbruksinntekten, kuttes støtten ut for det første tiendedels årsverk. Men samtidig økes satsene over dette, slik at f.eks. sauebønder tar igjen det tapte allerede ved 0,3 årsverk. En må ha mindre enn 28 sauer for å tape på ordningen. De som har flere vil tjene på den. I melkeproduksjonen vil de som har tre kyr eller mer, tjene på den nye ordningen.

Av hensyn til de som driver med flere typer produksjon, vil ingen bli trukket for denne tiendedelen mer enn en gang. Dette vil bl.a. ivareta de samiske interessene i denne saken.

Denne omleggingen vil styrke virkningen av jordbruksoverføringene på sysselsettingen, mens det skjer en viss innstramning for de bøndene som har store inntekter utenom gården. Og dette er nettopp ledd i det vi generelt forsøker å få til: Å vri overføringene til mer sysselsettingsfremmende formål.

Vi er fullt klar over konkurranseforholdet mellom grovfor- og kraftforbasert produksjon. Grasproduksjon er eneste mulighet i enkelte distrikter, og derfor en ressurs vi må ta vare på. Nettopp derfor er det lagt inn et ekstra areal-

og grovfortilskudd til disse produsentene.

Disse fakta må enhver av oss ha med i valgkampen. På dette området vil vi bli møtt med feilinformasjon. Derfor har jeg gått så detaljert inn på disse spørsmålene.

Årets oppgjør er nødvendig for å få til et system som blir godtatt internasjonalt. Vi er nødt til å se framover. Vi må huske at den såkalte "epler- og pærer"-saken i GATT viste at dagens norske landbrukspolitikk bygger på en form for beskyttelse som ikke er i samsvar med dagens internasjonale regler. Vi kan få nye saker mot oss internasjonalt hvis vi lar være å gjøre noe. I de internasjonale forhandlinger som pågår, har vi hevdet retten til å støtte bosetting, miljø og distrikter. Slik støtte - som skal være produksjonsnøytral - har fått oppslutning i internasjonale organer. Det vil være avgjørende for distriktene at vi har vilje til å legge om landbruksstøtten slik at vi får den akseptert internasjonalt - og kan verne om jordbrukets viktige plass i distrikts-Norge.

Det er et hav av avstand i jordbrukspolitikken mellom det raseringsstandpunkt Fremskrittspartiet står for, og den fremsynte omlegging - til fordel for distriktene - som Arbeiderpartiet mener er nødvendig. Diskusjonen i Stortinget mellom Arbeiderpartiet på den ene side og SV og mellompartiene på den annen side dreide seg om hvorvidt tillegget i jordbruksavtalen skulle være 700 mill. eller 900 mill. ikke om de drastiske kutt - på 3 milliarder av 12 - i dagens overføringer som Fremskrittspartiet vil ha. Hensynet til distriktene er en hovedsak for vår landbrukspolitikk. Dette vil vi følge opp i behandlingen av Alstadheim-utvalgets innstilling i året som kommer. Igjen vil Arbeiderpartiet være å stole på for distrikts-Norge. Jeg minner om at lederen av Alstadheim-utvalget selv har tatt klart avstand fra Senterpartiets og SVs forsøk på å forvrengte fakta og sette oss i bås med Fremskrittspartiet som har en helt annen linje i denne saken.

ET STYRINGSDYKTIG SOSIALDEMOKRATI

Arbeiderpartiet måtte overta Regjeringsansvaret i fjor høst, etter at et flertall i Stortinget ba om det. Da Sysekoalisjonen brøt sammen var det ingen andre alternativer enn en regjering utgått fra Arbeiderpartiet. Det ser ut til at enkelte i dag har glemt hva som egentlig skjedde forut for regjeringsskiftet for snart åtte måneder siden. Sammenbruddet på borgerlig side ble etterfulgt av åpen strid mellom de tre tidligere regjeringspartiene. Senterpartiet som i mer enn ett år satt i regjering med Høyre og Kristelig Folkeparti, sa klart fra at partiet i stedet foretrakk en Arbeiderpartiregjering. Også SV ga aktiv støtte til at Arbeiderpartiet overtok. Det var ikke Arbeiderpartiet som presset på for å komme i regjering, men Stortingsflertallet som ønsket at det største partiet tok over styringen.

Når vi påtok oss Regjeringsansvaret var det i forvissning om at det ville være mulig å få flertall for hovedtrekkene i vår politikk. Erfaringene fra disse åtte månedene har bekreftet at vår vurdering den gang var riktig.

Når vi skal oppsummere disse åtte månedene i posisjon - og innrette oss mot valgkampen - er det et stikkord som på mange måter overskygger alle andre: styringsevne eller kanskje rettere sagt "regjeringsevne":

Da vår Regjering overtok sto EØS-forhandlingene - en sak av aller største viktighet for nasjonen - fullstendig i stampe på grunn av indre strid i regjeringen Syse. I dag kan vi glede oss over en avtale som gir store muligheter for Norge i årene framover.

Særlig vil jeg understreke de positive virkninger for kyst-Norge.

Handelsministeren vil i morgen gå nærmere inn på denne saken. Men jeg vil allerede nå slå fast at resultatet så langt viser at Arbeiderpartiets klare linje i EØS-saken har vært riktig og til beste for landet. Vi har holdt Stortinget og befolkningen løpende informert om utviklingen i forhandlingene - og vi har klart å sikre bred støtte underveis i arbeidet, selv om det har vært en vanskelig og krevende sak, med sterke motkrefter og mye ugrunnet kritikk og skepsis. Nå sier selv fremtredende tillitsmenn i Senterpartiet at EØS-avtalen er god for landet! Vi la tidlig opp en arbeidsplan, og vi har fulgt den. Vi sa vi ville konsentrere vår innsats om EØS til avtalen var i havn, og vi gjorde det. Nå vet vi hvor vi står, og har et godt grunnlag for å føre en bred debatt om vårt langsiktige forhold til Europa.

En Arbeiderpartiregjering dro igang EØS-forhandlingene, og en Arbeiderpartiregjering vil avslutte dem. Det har gitt resultater i form av en god avtale. Men det har også lagt grunnlaget for en bred og fremsynt Europa-debatt i vårt parti. Nå ordner vi vårt økonomiske forhold til resten av Vest-Europa. Vi kommer sterkere med i det politiske samarbeidet. Mange av de spørsmålene som var med på å skape strid i 1972 har vi nå løst. Og vi får støtte fra et bredt Stortingsflertall.

Dermed har vi det utgangspunktet vi ønsket for vår Europa-debatt. Nå kan vi i rolige former og med respekt for hverandre drøfte de sosialdemokratiske utfordringer i dagens og morgendagens Europa. Europa er noe annet enn i 1972. Det som var delt, er blitt helt. EF er blitt noe annet enn det var - noe annet enn mange fryktet - og noe annet enn det andre håpet.

Vi møter det nye Europa med den klare styrke som ligger i våre verdier. Uten fast tilhørighet i politiske og sosiale verdier har vi ingen mulighet til å stake ut en fast kurs for våre samfunn. Men sosialdemokratiets grunnleggende verdier - frihet, likhet og solidaritet - er mer aktuelle enn noengang og mer enn et verdipolitisk ståsted. Disse verdiene utgjør selve

limet som holder våre samfunn samlet. Men vi kan ikke slå oss til ro med hva vi har fått til. Når vi diskuterer hvordan vi ønsker morgendagens Norge, må vi også diskutere hvordan Norge skal finne sin plass i morgendagens Europa - hvordan vi kan få best gjennomslag for våre verdier og våre løsninger - ikke bare her hjemme - men også i det internasjonale samarbeidet som vi er helt avhengige av om vi skal løse vår samtids store utfordringer: Miljø, utvikling, fred og sikkerhet.

Alle partimedlemmer inviteres til debatt. Vi skal ikke la oss forstyrre av de som på begge sider allerede har de skråsikre svarene. Fortsatt er mange nordmenn usikre og søkende. De ønsker ikke slagord, men informasjon. Som Regjeringsparti fører vi en politikk som kan samle nasjonen, ikke splitte den. Slik skal også vår egen debatt legges opp. Vi forbereder et bredt anlagt debattopplegg. Utfallet av den debatten vi starter til høsten vil legge grunnlaget for Arbeiderpartiets politikk inn mot det neste århundre. Vi skal mobilisere flest mulig til å delta, i en debatt vi alle trenger. Og som vi alle gleder oss til.

Den store skattereformen er også på plass. Stortinget har gitt tilslutning til alle viktige hovedtrekk i det forslag vi har lagt fram, om et mer rettferdig skattesystem, som gir økt grunnlag for sysselsetting og verdiskaping.

Vi er glad for at et bredt nok flertall stiller seg bak reformen og at vi har nådd dit vi ville. For en så stor reform er det viktig med bred politisk oppslutning. Arbeiderpartiet har selvfølgelig måttet gi på noen punkter, men vi har fått et resultat vi har all grunn til å være fornøyd med.

Sosialdemokratiet har vilje til å styre. Vi må også vise at vi evner å styre. Gjennom våre 8 måneder i posisjon har vi loset gjennom store og viktige saker. På helt vesentlige samfunnsområder har vi snudd kursen i sosialdemokratisk retning. I fjor høst var debatten om de store nasjonale

bedriftene Televerket, Postverket, NSB og Statkraft et helt sentralt tema. I fagbevegelsen og ute blant den vanlige kvinne og mann var det frykt og uro, spesielt i distriktene. Vår Regjering snudde om på de planene som lå i Syse-regjeringen. Planer som på sikt kunne ført til privatisering. Vi har lagt opp til en offensiv fornyelses- og omstillingsstrategi for disse viktige etatene. En strategi som sikrer oss nødvendig politisk styring og kontroll, samtidig som bedriftene får den handlefrihet de trenger for å løse sine oppgaver på en mest mulig effektiv måte.

Et parti med styringsevne, et parti som fører en politikk hvor ikke bare det nasjonale og det lokale samstemmer, men hvor vi også evner å løse viktige spørsmål i forhold til de internasjonale utfordringer, det gir trygghet. Det er vår styrke!

Kjære partifeller

Vi står foran en spennende valgkamp. Det brygger opp til harde debatter og det vil bli stilt store krav til alle ledd i partiet - om å delta, informere og argumentere for vår politikk. Da er det også vår styrke at vi har evne til åpen og konstruktiv debatt i egne rekker, samtidig som vi evner å trekke mot felles mål når det gjelder. Den organisasjonsutvikling vårt parti nå har gjennomført, gir et helt annerledes og bedre grunnlag for å stå sammen og føre en god valgkamp. I fellesskap har vi bestemt hva som skal være de viktigste satsingsområdene, i fellesskap skal vi også finne de riktige løsningene. Bare en samlet arbeiderbevegelse kan flytte merkesteiner. Slik vil det fortsatt være, som det har vært i hele vårt århundre.

Ukene fram til valgkampstarten skal vi bruke til å trimme skuta, slutte rekkene og legge grunnlaget for et godt valgresultat 8. og 9. september.

Lykke til.